

DIDAKTICKÉ METODY V JAZYKOVÉM VZDĚLÁVÁNÍ

Mgr. Petra Břínková Sochová

Kritéria pro didaktickou účinnost výukové metody

- - Předává informace a dovednosti obsahově nezkrácené.
- Je formativně účinná, tj. rozvíjí poznávací procesy.
- Je racionálně a emotivně působivá, tj. strhne, aktivuje žáka k prožitku učení a poznávání.
- Respektuje systém vědy a poznání.
- Je výchovná, tj. rozvíjí morální, sociální, pracovní a estetický profil žáka.
- Je přirozená ve svém průběhu i důsledcích.
- Je použitelná v práci, ve skutečném životě, přibližuje školu životu.
- Je adekvátní žákům.
- Je adekvátní učitelům.

Definice – jedna z mnoha...

- „Vyučovací metoda v užším slova smyslu je v podstatě druh a způsob činnosti učitele a žáka.“ **J. A. Komenský**
- „Způsob vyučování; charakterizuje činnost učitele vedoucího žáka k dosažení stanovených vzdělávacích cílů.“ **Pedagogický slovník**
- „Způsob, jakým učitel organizuje proces osvojování nových vědomostí a dovedností žáků.“ **Šimoník**
- „Koordinovaný systém vyučovacích činností učitele a učebních aktivit žáků, který je zaměřen na dosažení výchovně vzdělávacích cílů.“ **Maňák**
- „Způsob společné činnosti učitele a žáků vedoucí k dosažení plánovaných výukových cílů.“ **Nelešovská, Spáčilová**

...a další

- „Promyšlený způsob nebo postup, jímž učitel cílevědomě rozvíjí vyučovací proces v souhlase s jeho zákonitostmi a s požadavky vyučovacích zásad tak, aby vyučování splnilo vytčené vzdělávací a výchovné cíle.“ **Pešek**
- „Za metodu považujeme vyznačený specifický způsob činnosti učitele a žáka, jímž si žák za vedení učitele osvojuje vědomosti, dovednosti a návyky, rozvíjí své schopnosti.“
- „Metodu vedle toho rozumíme globální, generální přístup k vyučování – učení cizímu jazyku, základní lingvodidaktickou doktrínu - metodický směr.“
- „Vyučovací metoda je pedagogická, specificky didaktická aktivita subjektu a objektu vyučování, rozvíjející vzdělanostní profil žáka, současně působící výchovně, a to ve smyslu vzdělávacích a také výchovných cílů a v souladu s vyučovacími a výchovnými principy.“ **Mojžíšek**

Historický vývoj

- Od příležitostného vzdělávání mládeže prostřednictvím metody založené na napodobování činnosti dospělých, přes řeckou metodu přednášky a rozhovoru, po středověké metody slovní, Komenského přirozenou metodu odvozování a napodobování přírody v 17. století, přes Herbartovskou metodu na základě psychických procesů; 20. století bylo ve znamení reforem dosavadních metod s akcentací na přímou činnost žáka, v 70. letech 20. století je kladen důraz na aktivní spolupráci žáků, poslední desetiletí 20. století se zaměřuje na rozvoj tzv. alternativních metod.

Klasifikace metod

- **1. obecně uznávaná kritéria:**
- A) počet žáků (metody kolektivní, hromadné, skupinové, individuální)
- B) logický postup (metody analytické, syntetické, synkretické, induktivní, deduktivní, dogmatické)
- C) charakter zdroje poznatků (metody slovního sdělení, knižního ponaučení, pozorování, slovní, názorné, praktické)

- D) psychické zřetele (metody vnímání jevů, myšlení, činnostní, memorování, tvořivé aktivity)
- E) míra vedení a samostatnosti žáků (metody heterodidaktické, samoučení)
- F) charakter prací učitele a žáka
- G) výchovné cíle a úkoly (utváření vědomostí, racionálních postojů, zájmů, metody utváření dovedností, návyků)
- H) obsahové a metodické zřetele (metody přírodovědného vyučování, jazykové a technické vyučování) * Nelešovská, Spáčilová

Klasifikace dle Pavlíka

- A) **z hlediska logického postupu** – metoda analytická a syntetická, induktivní a deduktivní metoda
- B) **z hlediska prostředků** – metoda ústního podání, metoda laboratorních prací, metoda práce s knihou

Klasifikace dle Peška

- **1. podle vnější formy** (jak se metody projevují navenek v činnosti U a Ž):
 - a) Metody výkladu – vyprávění, popis, vysvětlování, přednáška, souvislý ústní projev
 - b) Metoda rozhovoru
 - c) Metodu práce s učebnicí nebo jinými literárními prameny
 - d) Metody písemných a jiných grafických prací
 - e) Metody pozorování a předvádění (vycházka, exkurze)
 - f) Metody praktických prací (laboratorní práce, samostatná práce)

2. Podle zdroje poznání

- a) Metody založené na řeči (zprostředkované poznání, slovní atd.)
- b) Metody bezprostředního poznávání či názorné
- c) Metody praktické

□ **3. podle etap vyučovacího procesu**

- a) Metody přípravy žáků na aktivní osvojování učiva
- b) Metoda prvotního seznamování žáků s novým učitelem
- c) Metody opakování s procvičováním
- d) Metody zkoušení a hodnocení žáků

Klasifikace dle Maňáka

- **1. hledisko pramene poznání a typu poznatků – aspekt didaktický**
 - a) Metody slovní
 - b) Metody názorně demonstrační
 - c) Metody praktické
- **2. hledisko aktivity a samostatnosti žáka – aspekt psychologický**
 - a) Metoda sdělovací
 - b) Metoda problémová
 - c) Metoda badatelská
- **3. Hledisko myšlenkových operací – aspekt logický**
 - a) Postup srovnávací
 - b) Postup induktivní
 - c) Postup deduktivní

Klasifikace dle Maňáka a Švece

1. Klasické výukové metody
2. Aktivizující metody
3. Komplexní výukové metody

Klasické výukové metody

□ **Metody slovní:**

- Vyprávění
- Vysvětlování
- Přednáška
- Práce s textem
- Rozhovor

□ **Metody názorně-demonstrační:**

- Předvádění a pozorování
- Práce s obrazem
- Instruktaž

□ **Metody dovednostně-praktické**

- Napodobování
- Manipulování, laborování a experimentování
- Vytváření dovedností
- Produkční metody

Aktivizující metody

- Metody diskusní
- Metody heuristické
- Metody situační
- Metody inscenační
- Didaktické hry

Komplexní výukové metody

- Frontální výuka
- Skupinová a kooperativní výuka
- Partnerská výuka
- Individuální a individualizovaná výuka, samostatná práce
- Kritické myšlení
- Projektová výuka
- Výuka dramatem
- Otevřené učení
- Učení v životních situacích
- Televizní výuka a výuka podporovaná počítačem
- Sugestopedie a superlearning
- hypnopedie

Didaktické metody ve vyučování cizího jazyka

Historie výuky cizích jazyků

- Latina
- Ferdinand de Saussure
- Komunikační kompetence je dále rozvíjena, zejména pro potřeby Společného evropského referenčního rámce pro jazyky (2002), Jan Van Eke stanovil šest základních komponentů komunikační kompetence, dále pak způsobilosti:
 - lingvistická kompetence,
 - sociolingvistická kompetence,
 - diskusní kompetence,
 - strategická kompetence,
 - sociokulturní kompetence,
 - sociální nebo společenská kompetence.

Klasifikace metodických konceptů

- Richards a Rogers definují metodu jazykového vyučování takto:

Je potřeba ji posuzovat ze tří hledisek, pokud tyto premisy nebudou splněny, nelze hovořit o metodě, ale spíše o technice nebo přístupu

- a) **přístup (approach)** – vlastní podstata teorie jazyka a jeho učení
- b) **forma (design)** – potřeba vymezení globálních a konkrétních cílů, činností vyučování, role účastníků a učebních materiálů
- c) **postup (procedure)** – aplikace samotné metody

Základní metody

- Gramaticko-překladová metoda
- Přímá metoda
- Audiolingvální či audiorální metoda
- Komunikativní metoda
- Alternativní metody vyučování

Klasifikace metod

1. Hledisko **využívání a nevyužívání mateřského jazyka:**

- a) Monolingvální
- b) Bilingvální

2 . Hledisko **využívání nebo eliminování mateřského jazyka** - metodická koncepce výuky cizích jazyků dle Choděry:

- a) Přímé metody
- b) Nepřímé metody
- c) Smíšené metody
- d) Alternativní metody

Hlavní faktory výuky cizích jazyků

1. Věkový stupeň, obecná inteligence, specifické jazykové nadání
2. Učitel, jeho temperament a nadání, zvládnutá jazyková úroveň, pedagogická příprava
3. Učební metoda
4. Vnější podmínky – učebna, počet žáků, počet hodin

-
- Děkuji vám za pozornost
 - Seminární práce – plán hodiny s rozepsanými metodami